

TOETSTERREUR

Er is een land in de wereld waar toetsen de dienst uitmaken. Vier- en en vijfjarigen worden door middel van tientallen toetsen haarscherp gediagnosticeerd. Er is warempel een rekentoets en een taal-voor-kleuterstoets voor deze hummeltjes, evenals een woordenschattoets voor beginnende geletterdheid. Ik vergeet bijna te vermelden dat er bij de voorschoolse educatie, waar veel kinderen overdag nog een luier dragen, observatietoetsen zijn. Gelukkig zijn er vanaf groep 3 toetsen om technisch lezen, begrijpend lezen, begrijpend luisteren, het leestempo, de studievaardigheden en de leestechiek te meten. Er is ook de drieminententoets, de entree- en eindtoets, de woorden-schattoets, de dyslexietoets, de dyscalculietoets, de dicteetoets, de tempo-test-rekentoets, toetsen voor speciale leerlingen, de wiskundetoets, de spelling-toets. Sinds kort is er de digitale toets rekenen-basisbewerkingen. Ik heb alle toetsen op de basis-school bij elkaar opgeteld en kom op 116.

Al deze toetsen dienen om een uitstroombestemming vast te stellen en vaardigheidsscores en functioneringsniveaus vast te stellen. Teneinde de onderwijsdoelstellingen te vervolmaken en eventueel bij te stellen.

Door naar het voortgezet onderwijs. Ook hier is een rekentoets, een diagnostische tussentijdse toets (DTT) voor de onderbouw, kijk- en luistertoetsen, toetsen schrijfvaardigheid, toets 0 t/m 3 van het Cito Volgstelsel voortgezet onderwijs. In het mbo zijn er toetsen om competentieprofielen vast te stellen. Audits geven zicht op de stand van zaken met betrekking tot het proces van toetsing en examinering.

Met de rekentoets, de taaltoets, de toetsen Aardrijkskunde, Geschiedenis en Natuuronderwijs en de toelatingstoets kunnen leerkrachten van pabo's zich al enigszins meten met hun collega's in het voortgezet onderwijs en vaststellen of instromende eerstejaars pabostudenten de opleiding kunnen gaan volgen.

KRITIEK

Het ziet zwart van aanbieders van cursussen voor toetsen. Het Cito schuift handig met enorme bedragen die de overheid uitkeert voor een gigantische toetsproductie. Dit alles onder regie van de COTAN (Commissie Testaangelegenheden Nederland).

Heel af en toe is er kritiek in het toetslandje. Ruim twee maanden geleden was in *Trouw* te lezen dat de staatssecretaris de tegenaanval op de critici van de toetscultuur heeft ingezet. Schooldirecteuren wilden namelijk af van de Cito-eindtoets omdat steeds meer middelbare scholen de toelating van leerlingen lieten afhangen van de Cito-score. Wat ooit bedoeld was als hulpmiddel is een dictatuur, een toetsterreur geworden. Het nieuwe tijdvak valt te typeren als de cito-isering van het onderwijs. De inspectie en de politiek gebruiken de toets en de PPON (Periodieke Peiling van het Onderwijs-niveau) als ijkpunten voor onderwijskwaliteit.

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.

'Alles van waarde is niet toetsbaar'

Goed onderwijs is echter niet *Teaching to the Test*. Creativiteit, inzicht, sportiviteit en talent, kortom, om het met een variant op Lucebert te zeggen: alles van waarde is niet toetsbaar. De beste school is niet de school waar kinderen het best worden voorbereid op de toets. De beste school is daar waar eerst de relatie komt en dan de prestatie. Een relatie met medeleerlingen, een relatie met de werkelijkheid in al haar diepte en uitgebreidheid, een relatie met het verleden.

De school is een gemeenschap, geen instituut. Leerkrachten zijn met vorming bezig, het erts wordt gepolijst tot edelmetaal. Dat moet vooropstaan. ■

